

3. Єдиний державний реєстр судових рішень, інформація щодо зареєстрованих кримінальних проваджень Офісу генпрокурора з порталу відкритих даних URL: data.gov.ua.

4. Демчук П. Як нардепи пропонують удосконалити строки у кримінальних провадженнях URL: <https://ti-ukraine.org/news/yak-nardepy-proponuyut-udoskonalyty-stroky-u-kryminalnyh-spravah/>

Бутурлакін Олексій Володимирович,
судовий експерт лабораторії інженерно-технічних та військових досліджень
Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»;
Аккужин Євген Юлайович,
судовий експерт лабораторії будівельно-технічних досліджень Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЮ ДЕРЖАВНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ КОРУПЦІЙНИХ ТА ІНШИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Як відомо, корупція є однією із найнебезпечніших загроз правам людини, демократії, правопорядку, чесності та соціальній справедливості, вона перешкоджає економічному розвитку та загрожує належному і справедливому функціонуванню країн, має негативні фінансові наслідки для громадян, компаній і держав, а також для міжнародних установ.

Корупція – це діяння, яке вчинюється посадовою або службовою особою, шляхом зловживання службовим становищем та/або повноваженнями на користь окремої особи за її (або іншої особи) проханням, яке має на меті отримання винагороди і задоволення власного інтересу особи, яка вчиняє діяння.

Корупція в Україні не протистоїть формальній економіці, вона існує в ній, виступаючи природним і законотвірним наслідком легальних статусів суб'єктів господарювання та управління. Це означає, що посадовці окремих державних структур не просто обслуговують економіку, вони беруть у ній участь, маючи «свою частку» в економіці. Саме функціонування державно-політичної машини економізоване, тобто підкорене, по суті, економічній свідомості. Отже, в основі корупційних відносин в Україні лежить можливість приватизувати будь-яке суспільне благо, навіть пристосувати і використати закон для тіншового обороту у власних інтересах [3].

За даними дослідження Національного агентства України з питань державної служби (НАДС), яке було розроблене за участі НАЗК,

43 % усіх держслужбовців зараховують добросесність до п'ятірки ключових цінностей, яких вважають за важливе дотримуватися.

Добросесність державного службовця передбачає, що його дії будуть спрямовані на захист інтересів держави та відмову від того, щоб приватний інтерес переважав над суспільним під час здійснення наданих йому повноважень.

Законом «Про запобігання корупції» також передбачено, що під час виконання повноважень державний службовець повинен неухильно дотримуватися політичної нейтральності, неупередженості, працювати компетентно та ефективно, не розголошувати конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом і утримуватися від виконання незаконних завдань.

Добросесність держслужбовців – це не лише етичний стандарт, а й інструмент запобігання корупції. Сьогодні для цього застосовують такі механізми:

Публічні службовці зобов'язані подавати декларації із зазначенням майна, доходів, витрат та зобов'язань фінансового характеру.

Публічні службовці мають знати, що таке конфлікт інтересів, на кого розповсюджується регулювання в цій сфері, як запобігти його виникненню або врегулювати, а також якими є наслідки за порушення вимог законодавства. Також необхідно пам'ятати про заходи врегулювання конфлікту інтересів. Зокрема обов'язок інформувати керівника про конфлікт інтересів, не ухвалювати рішення чи не вчиняти дії в умовах конфлікту інтересів тощо.

За Законом «Про запобігання корупції» керівникам установ забороняється отримувати подарунки від своїх підлеглих, а депутатам, головам міст, сіл та селищ під час виконання своїх обов'язків – від виборців.

Існують чітко визначені обмеження щодо суміщення та сумісництва з іншими видами діяльності. Вони передбачені статтею 25 Закону «Про запобігання корупції». Так, публічним службовцям забороняється займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики зі спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України [1].

Система заходів запобігання вчиненню працівниками Національного агентства корупційних та інших правопорушень є складовою системи внутрішнього контролю Національного агентства і забезпечує його інституційну незалежність та операційну спроможність. Основними факторами запобігання вчиненню корупційних та інших правопорушень є: виявлення й усунення причин та умов, що сприяють вчиненню правопорушень; консультування і навчання з питань антикорупційного законодавства, правил етичної поведінки, здійснення службової діяльності; загальні та індивідуальні профілактичні заходи.

Систематичне та ефективне здійснення антикорупційних контрольних заходів дозволяє вирішувати наступні завдання:

– встановлювати на всіх стадіях проходження державної служби осіб, які виявляють схильність до вчинення корупційних діянь, своєчасно проводити з ними попереджувальну роботу;

– виявляти факти вчинення корупційних діянь і вживати передбачені законом заходи щодо винних осіб;

– визначати управлінські процедури, під час яких найчастіше здійснюються корупційні правопорушення, та розробляти більш надійні та ефективні засоби контролю за їх здійсненням;

– за результатами узагальнення досвіду здійснення антикорупційних заходів розробляти та вносити пропозиції щодо усунення правових норм, організаційних та матеріально-технічних умов, які сприяють вчиненню корупційних діянь, вдосконалення антикорупційного законодавства.

Ротація кадрів (періодичне переміщення працівників як по вертикалі, так і по горизонталі) на окремих посадах державних службовців, пов'язаних з підвищеним ризиком корупції, та однорівневе переміщення посадових осіб є невід'ємними складовими системи роботи з кадрами у сфері державної служби. Періодична ротація кадрів сприятиме запобіганню проявам корупції серед державних службовців, особливо на посадах, які за характером виконуваної роботи і наданих повноважень пов'язані з підвищеним ризиком корупції [4].

Державний службовець повинен суворо дотримуватись обмежень і заборон, передбачених антикорупційним законодавством та законами України “Про державну службу” та “Про боротьбу з корупцією”, уникати дій, які можуть бути сприйняті як підстава підозрювати його в корупції. Своєю поведінкою він має демонструвати, що не терпить будь-яких проявів корупції, відмітає пропозиції про незаконні послуги, чітко розмежовує службу і приватне життя, при найменших ознаках корумпованої поведінки інформує свого керівника або державний орган вищого рівня.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

2. Добросесність як вимога закону. URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/blog/dobrochesnist-yak-vymoga-zakonu>.

3. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / А. М. Михненко, О. В. Руснак, А. М. Мудров та ін. ; за ред. А. М. Михненка. 4-те вид., переробл. й доповн. К. : ДННУ «Акад. фін. управління», 2013. 666 с.

4. Методичні рекомендації з питань запобігання та протидії корупції. url: <https://www.zoda.gov.ua/article/1135/metodichni-rekomendatsiji-z-pitan-zapobigannya-ta-protidiji-koruptsiji.html>.